

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАРАЗИТОЛОГІЯ ТА ІНВАЗІЙНІ ХВОРОБИ ТВАРИН

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
спеціальність 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
галузь знань 21 Ветеринарна медицина
освітній ступінь магістр

Розробник (ки): Олег КРУЧИНЕНКО, професор кафедри, доктор вет. н.,
доцент

Гарант: Олег КРУЧИНЕНКО, професор кафедри, доктор вет. н., доцент

Полтава
2021 – 2022 н.р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Паразитологія та інвазійні хвороби
Назва структурного підрозділу	Кафедра паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> КРУЧИНЕНКО Олег, доктор вет. н., доцент <i>Контакти:</i> ауд. 69. (паразитологія та інвазійні хвороби) <i>e-mail:</i> parazitologia@pdaa.edu.ua <i>URL:</i> https://www.pdaa.edu.ua/people/kruchynenko-oleg-viktorovych
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність	212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з української мови (за професійним спрямуванням), латинської мови, іноземної мови (за професійним спрямуванням), інформаційні технології у ветеринарній медицині, філософії, санітарної екології, анатомії свійських тварин, фізіології тварин, годівлі тварин з основами кормовиробництва, патологічної фізіології, гігієни тварин, клінічної діагностики, ветеринарної фармакології.

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: є засвоєння знань по морфології та біології збудників цих хвороб, клінічного прояву їх, діагностики, розробки та впровадження методів лікування і профілактики.

Основні завдання навчальної дисципліни: є вивчення завдань паразитології, епізоотологічні аспекти інвазії та імунітету, епізоотичного процесу, вивчення номенклатури та класифікації інвазійних хвороб, опанування принципів прижиттєвої та посмертної діагностики паразитарних хвороб тварин і птиці, визначати екстенсивність та інтенсивність інвазії, терапія інвазійних захворювань.

Компетентності:

Загальні:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові:

4. Здатність використовувати знання про хвороби тварин різної етіології для здійснення державного (внутрішнього) контролю на підконтрольних потужностях.

5. Здатність контролювати ефективність проведення санації потужностей згідно з вимогами національних та міжнародних нормативно-

правових актів.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Володіти знаннями про хвороби тварин різної етіології та уміти застосовувати адекватні методи і методики клінічних та лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин різних класів і видів, знати шляхи подальшого використання хворих тварин і продукції, одержаної від них, а також від тварин, підданих лікуванню, профілактичним чи іншим обробкам тощо.

Методи навчання: *словесні методи:* лекція, розповідь-пояснення; інструктаж; *наочні методи:* демонстрування, спостереження; *практичні методи:* лабораторні роботи; *робота з навчально-методичною літературою:* конспектування, тезування, анотування; *комп'ютерні і мультимедійні методи:* використання мультимедійних презентацій, комп'ютерне тестування;

дистанційне навчання*.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Ветеринарна протозоологія.

Вчення про паразитарні хвороби. Піроплазмідози тварин. Еймеріози та ізоспорози тварин. Саркомастігофорози та ціліатози тварин.

Вчення про паразитарні хвороби. Піроплазмідози тварин. В даному розділі розглядають визначення паразитизму, види зоопаразитів, види живителів зоопаразитів, їх характеристику, аналізують визначення понять інвазія та інвазійна хвороба, сучасну номенклатуру інвазійних хвороб, морфологію і біологію паразитичних найпростіших організмів. Піроплазмідози тварин включають бабезіози великої рогатої худоби, овець, собак, коней та тейлеріози жуйних тварин.

Еймеріози та ізоспорози тварин. За вказаною підтемою розглядають діагностичні ознаки збудників еймеріозу великої рогатої худоби, овець, кролів, курей, цистоізоспорозу тварин, саркоцистозу, криптоспоридіозу, токсоплазмозу тварин, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Саркомастігофорози та ціліатози тварин. У даному розділі розглядають діагностичні ознаки збудників трихомонозу великої рогатої худоби, гістомонозу птиці, балантидіозу свиней, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Тема 2. Ветеринарна гельмінтологія. Трематодози тварин.

Трематодози жуйних, м'ясоїдних тварин та птахів.

Вчення про ветеринарну гельмінтологію. Трематодози жуйних тварин. У даному розділі розглядають систематику, морфологію та біологію гельмінтів, діагностичні ознаки збудників опісторхозу м'ясоїдних,

простогонімозу птиці, ехіностоматидозів і нотокотілідозів птиці, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

У темі розглядаються питання морфології, біології, епізоотології, клінічних ознак, патогенезу, патолого-анатомічних змін, діагностики, лікування та профілактики за фасціольозу, дикроцеліозу, парамфістоматидозів, опісторхозу, ехіностоматидозів тварин.

Тема 3. Морфологія та біологія цестод. Ларвальні цестодози тварин.

Морфологія та біологія цестод. Ларвальні цестодози тварин.

У темі розглядаються питання морфології, біології, епізоотології, клінічних ознак, патогенезу, патолого-анатомічних змін, діагностики, лікування та профілактики за цистицеркозів.

Тема 4. Цестодози тварин.

Імагінальні цестодози м'ясоїдних тварин та аноплоцефалідози коней.

Аноплоцефалідози жуйних тварин та цестодози птиці.

Морфологія та біологія цестод. Цистицеркози тварин.

У даному розділі розглядають систематику, а також діагностичні ознаки збудників цистицеркозів великої рогатої худоби і свиней, цистицеркозів (тенуікольний, пізіформний). та ценурозів (церебральний, м'язової тканини та підшкірної клітковини) тварин, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Аноплоцефалідози коней. Аноплоцефалідози жуйних тварин та цестодози птиці. У даному розділі розглядають систематику, діагностичні ознаки збудників монієзіїзу жуйних, аноплоцефалідозів коней, гіменолепідозів водоплавної птиці, райєтінозу, давеніозу, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Тема 5. Ветеринарна гельмінтологія. Нематодози тварин.

Морфологія та біологія нематод. Оксіуратози тварин. Аскарідатози тварин. Стронгілятози органів травлення однокопитних, жуйних, м'ясоїдних тварин, свиней та птиці. Стронгілятози органів дихання тварин. Спіруратози та філяріатози тварин. Трихуратози тварин. Рабдитатози тварин.

За темою розглядають систематику, діагностичні ознаки збудників оксіурозу коней, пасалурозу кролів, гетеракозу птиці, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Аскаридатози тварин. У даному розділі За темою розглядають систематику, діагностичні ознаки збудників аскарозу свиней, параскарозу коней, неоаскарозу телят, аскаридіозу курей, токсокарозу і токсамаскарозу м'ясоїдних, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Стронгілятози органів травлення однокопитних, жуйних тварин, свиней. У даному розділі розглядають систематику, діагностичні ознаки збудників стронгілідозів і ціатостомідозів коней, трихостронгілідозів жуйних тварин, хабертіозу жуйних тварин, буностомозу жуйних тварин, езофагостомозу жуйних тварин та свиней, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Стронгілятози органів травлення м'ясоїдних тварин та птиці. Стронгілятози органів дихання тварин. У даному розділі розглядають систематику, морфологію та біологію гельмінтів, діагностичні ознаки збудників унцинаріозу м'ясоїдних, амідостомозу гусей, диктіокаульозу жуйних тварин, простронгілідозів (мюлеріоз овець та кіз), метастронгільозу свиней, сингамозу курей, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Спіруратози, філяріатози та трихуратози тварин. У даному розділі розглядають систематику, морфологію та біологію гельмінтів, діагностичні ознаки збудників телязіїзу великої рогатої худоби, тетрамерозу та стрептокарозу птиці, сетаріозу великої рогатої худоби, диروفіляріозу собак, трихінельозу, трихурозу тварин, капіляріозу птиці, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Рабдитатози та акантоцефальози тварин. У даному розділі розглядають загальну систематику, морфологію та біологію гельмінтів, діагностичні ознаки збудників стронгілоїдозу овець, великої рогатої худоби, коней, свиней, макраканторинхозу свиней, поліморфозу птиці, філікольозу птиці, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Тема 6. Ветеринарна акарологія.

Паразитиформні кліщі. Акариформні кліщі.

У темі розглядаються питання морфології, біології, епізоотології, клінічних ознак, патогенезу, патолого-анатомічних змін, діагностики, лікування та профілактики за саркоптоїдозів, псороптоїдозів та тромбідіїдозів тварин.

Тема 7. Ветеринарна ентомологія.

Оводові хвороби тварин та кровосисні комахи (гну́с). Хвороби, спричинювані постійними ектопаразитами.

Гіподерматози тварин та кровосисні комахи (гну́с). У даному розділі розглядають систематику та морфологію комах, а також основні аспекти циклу розвитку збудників гіподермозу ВРХ, естрозу овець, гастрофільозу однокопитних та кровосисних комах (гну́с) та діагностику захворювань, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Хвороби, спричинювані постійними ектопаразитами. У даному розділі розглядають систематику, морфологію, діагностичні ознаки кровососок, збудників малофагозів птиці, бовікольозу, сифункулятозів та сифонаптерозу, а також основні аспекти циклу розвитку паразитів, діагностику захворювання, що включає епізоотологію, клінічні ознаки, патологоанатомічні дані та лікувально-профілактичні заходи.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 240 год.

Кількість кредитів – 8.

Форма семестрового контролю – залік/екзамен.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи ЗВО						Разом
	Опитування лекцій	Виконання завдань лаб. роботи	Виконання сам. роботи (опитування)	Опитування (колоквіум)	Курсова робота	Екзамен	
7 семестр							
Тема 1. Ветеринарна протозоологія	4	12	8	13	-	-	
Тема 2. Ветеринарна гельмінтологія. Трематоози та цестодози тварин	2	8	2	14	-	-	
Тема 3. Морфологія та біологія цестод. Ларвальні цестодози тварин.	2	8	2	-	-	-	
Разом	8	28	12	27	25	-	100
8 семестр							
Тема 4. Цестодози тварин.	2	4	2	-	-	-	
Тема 5. Ветеринарна гельмінтологія. Нематодози тварин	3	11	8	14	-	-	
Тема 6. Ветеринарна акарологія	2	7	2	-	-	-	
Тема 7. Ветеринарна ентомологія	1	6	4	14	-	-	
Екзамен	-	-	-	-	-	20	20
Разом	8	28	16	28	-	20	100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного та підсумкового контролю успішності здобувачів вищої освіти

Форми оцінювання	Здатність здобувача
7-й семестр (залік)	
опитування лекцій	Нараховується 5 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови опанування ЗВО мінімальних програмних результатів навчання
	Нараховується 8 балів, що відповідає максимуму (ЗВО опанував та показав повний обсяг програмних результатів навчання).
виконання завдань лабораторної роботи	Нараховується 17 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови опанування та узагальнення ЗВО мінімального виконання завдань роботи, що частково забезпечують програмні результати навчання.
	Нараховується 28 балів, що відповідає максимуму (ЗВО узагальнив та обґрунтував повний обсяг навичок, опанував завдання лабораторних робіт, які забезпечують передбачені програмні результати навчання).
виконання самостійної роботи	Нараховується 7 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови, що ЗВО опанував тему самостійної роботи, які частково забезпечують програмні результати навчання.

	Нараховується 12 балів, що відповідає максимуму (опанував тему самостійної роботи й показав ґрунтовні відповіді, які забезпечують програмні результати навчання).
опитування (колоквіум)	Нараховується 16 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови опанування ЗВО мінімальних програмних результатів навчання
	Нараховується 27 бали, що відповідає максимуму (ЗВО опанував та показав повний обсяг програмних результатів навчання).
курсова робота	Нараховується 15 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови, що ЗВО опанував теоретичний матеріал і відтворив його значну частину за програмними результатами навчання.
	Нараховується 25 балів, що відповідає максимуму (ЗВО узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за програмними результатами навчання).
8-й семестр (екзамен)	
опитування лекцій	Нараховується 5 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови опанування ЗВО мінімальних програмних результатів навчання
	Нараховується 8 балів, що відповідає максимуму (ЗВО опанував та показав повний обсяг програмних результатів навчання).
виконання завдань лабораторної роботи	Нараховується 16 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови опанування та узагальнення ЗВО мінімального виконання завдань роботи, що частково забезпечують програмні результати навчання.
	Нараховується 28 балів, що відповідає максимуму (ЗВО узагальнив та обґрунтував повний обсяг навичок, опанував завдання лабораторних робіт, які забезпечують передбачені програмні результати навчання).
виконання самостійної роботи	Нараховується 10 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови, що ЗВО опанував тему самостійної роботи, які частково забезпечують програмні результати навчання.
	Нараховується 16 балів, що відповідає максимуму (опанував тему самостійної роботи й показав ґрунтовні відповіді, які забезпечують програмні результати навчання).
опитування (колоквіум)	Нараховується 17 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови опанування ЗВО мінімальних програмних результатів навчання
	Нараховується 28 балів, що відповідає максимуму (ЗВО опанував та показав повний обсяг програмних результатів навчання).
екзамен	ЗВО отримує 12 балів, що відповідає достатньому рівню, за умови, якщо він узагальнив отримані знання та частково опанував програмні результати навчання.
	ЗВО отримує 20 балів, що відповідає максимуму, за умови, якщо він опанував курс дисципліни за програмними результатами навчання у повному обсязі.

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Богач М.В. Інвазійні хвороби свійської птиці: навч. посібник . Богач М.В., Березовський А.В., Тараненко І.Л.; за ред. А.В. Березовського. Київ: Ветінформ, 2007. 224 с.
2. Практикум із паразитології. В.Ф. Галат, Ю.Г. Артеменко, М.П. Прус та ін.; за ред. В.Ф. Галата. К.: Урожай, 1999. 192 с.
3. Інвазійні хвороби коней .В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н.М. Сорока та ін.; за ред. В.Ф.

Галата. Київ: НАУ, 2008. 152 с.

4. Манжос О.Ф., Панікар І.І. Ветеринарна протозоологія: навч. посібник . Донецьк, 2006. 127 с.
5. Паразитология и инвазионные болезни животных. М.Ш. Акбаев, А.А. Водянов, Н.Е. Косминков и др.]. М.: Колос, 1998. 743 с.
6. Дахно І.С., Дахно Ю.І. Екологічна гельмінтологія: навч. посібник. Суми: «Козацький вал», 2010. 220 с.
7. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: Підручник – 2-ге вид., переробл. та допов. В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н.М. Сорока, М.П. Прус; за ред. В.Ф. Галата. К.: Урожай, 2009. 368 с.
8. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Практикум: Навч. посібник . В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н.М. Сорока, М.П. Прус. Полтава: Укрпромторгсервіс, 2009. 242 с.
9. Паразитология и инвазионные болезни животных. М.Ш. Акбаев, А.А.Водянов, Н.Е.Косминков и др.; под ред. М.Ш. Акбаева. М.: Колос, 2000. 743 с.
10. Посібник з інвазійних, інфекційних та незаразних хвороб свиней: навч. посіб. Ю.Ю. Довгій, В.Ф. Галат, О.Є. Галатюк та ін.; за ред. Ю.Ю. Довгія. К.: Урожай, 2010. 328 с.

Допоміжна

1. Атлас гельмінтів тварин. Дахно І. С., Березовський А. В., Галат В. Ф. та ін. К., 2001. 118 с.
2. Ветеринарна арахнологія: навчальний посібник. Галат В. Ф., Євстаф'єва В. О., Клименко О. С. та ін. ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2010. 184 с.
3. Інвазійні хвороби жуйних: навчальний посібник. Галат В. Ф., А. В. Березовський, Н. М. Сорока та ін. ФОП Щербак О. В., 2011. 145 с.
4. Галат В. Ф., Євстаф'єва В. О., Михайлютенко С. М. Рекомендації з діагностики і заходів боротьби зі шлунково-кишковими нематодозами гусей. Методичні рекомендації для студентів, магістрів та фахівців ветеринарної медицини. Полтава, 2013. 23 с.
5. Інвазійні хвороби жуйних: навчальний посібник. Галат В. Ф., А. В. Березовський, Н. М. Сорока [та ін.]. ФОП Щербак О. В., 2011. 145 с.
6. Кручиненко О. В., Прус М. П., Литвиненко О. П., Клименко О. С., Михайлютенко С. М. Рекомендації з діагностики та заходів боротьби з основними гельмінтозами великої рогатої худоби центральної частини України. К., 2017. 39 с.
7. Паразитоценози великої рогатої худоби центрального регіону України / О. В. Кручиненко, М. П. Прус, С. М. Михайлютенко: Монографія. - К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. - 264 с.
8. Kruchynenko, O. V., Mykhailiutenko, S. M., Klymenko, O. S., Kanivets, N. S., & Korchan, L. M. (2020). Morphological Characteristics of *Dicrocoelium dendriticum* (Digenea, Dicrocoeliidae), Parasitizing Three Host Species in the Central Regions of Ukraine. *Zoodiversity*, 54(5).
9. Кручиненко, О. В. (2021). Порівняння копроовоскопічних методів діагностики *V. Н. Трача, Макмастера й Міні-Флотак у разі ураження курей Ascaridia galli та Trichostrongylus tenuis*. Вісник Полтавської державної аграрної академії, (2), 194-199.
10. Pinilla León, J. C., Delgado, N. U., & Florez, A. A. (2019). Prevalence of gastrointestinal parasites in cattle and sheep in three municipalities in the Colombian Northeastern Mountain. *Veterinary world*, 12(1), 48–54.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

Для самостійної роботи студенти можуть користуватися Інтернетом за наступними адресами:

https://www.youtube.com/watch?v=ZZQymZKe_hs - Why and how to do Sheep and Goat Fecal Egg Counting

<https://www.youtube.com/watch?v=A-j3pHJVrLk> - How to count Eggs in stool: McMaster technique!

<https://www.youtube.com/watch?v=vliHRrEKcT8> - Mini FLOTAC technique fixed faeces

<https://www.youtube.com/watch?v=hyXI-5elEo4> - Mini-FLOTAC Fresh

<https://www.youtube.com/watch?v=EN3oiPxcxQU> - How to perform fecal exam? - Sedimentation technique

<https://www.youtube.com/watch?v=GbO5NW0w99Y> - Simple (Passive) Fecal Flotation

<https://www.youtube.com/watch?v=i0dV2zFP60s> - How to do a fecal float with fecalyzer